

Sylvain Missonnier Paris Descartes (Paris V) Üniversitesi Klinik Psikopatoloji ve Psikanaliz Bölüm Başkanı olan Sylvain Missonnier, yenidoğan ve erken çocukluk dönemi konularında dersler vermektedir. Çalışma alanı ile ilgili çok sayıda kitap ve makalesi ebeveynlik sorunsalı, doğum öncesi ve yenidoğana psikosomatik-psikanalitik yaklaşım üzerinedir. *Çocuğun Hayatı* isimli bir kitap dizisinin editörlüğünü de yapan Sylvain Missonnier kişinin hikâyesinde doğum öncesinin yeri üzerine çalışmaktadır. Yayınlarıyla ilgili ayrıntılı bilgi www.rap5.org adresinden edinilebilir.

PERİNATALİTENİN RUHSALLIĞI VE PSİKANALİTİK KLİNİK

SYLVAIN MISSONNIER

Bağlam Yayınları 451
İnceleme/Araştırma 299
ISBN: 978-605-9911-45-0

Perinatalitenin Ruhsallığı ve Psikanalitik Klinik
Sylvain Missonnier

© Bağlam Yayıncılık
© Sylvain Missonnier

Birinci Basım: Aralık 2018
Kapak Deseni: Frida Kahlo *My Grandparents, My Parents and Me.*, 1936
Baskı: Umut Kağıtçılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
Fatih Cad. Yüksek Sok. No: 11/1 Başakhan Merter/İstanbul

Yayınevi Sertifika Numarası: 11081
Matbaa Sertifika Numarası: 22826

BAĞLAM YAYINCILIK Hobyar Mah. Narlıbahçe Sok. No: 9/3 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (0212) 513 59 68 / 244 41 60 Tel-Faks: (0212) 243 17 27
Web: www.baglam.com e-mail: baglam@baglam.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
<i>Tevfika İkiz</i>	
GEBELİK, ANNELİK VE PERİNATOLOJİ ÜZERİNE BİR GİRİŞ	9
<i>İrem Erdem Atak</i>	
PERİNATAL KLİNİK PSİKOLOJİNİN OLUŞUMU VE EPİSTEMOLOJİK AÇILARI	19
<i>Çeviren / Neslihan Zabcı</i>	
EBEVEYN OLMAK, BİR İNSANIN DOĞMASI VE ANNELİKTE BAKIM VEREN OLMAK	42
<i>Çeviren / Gülce Fıkırkoca</i>	
ÖNCELEME VE PERİNATALİTE	64
<i>Çeviren / Michaël Barday</i>	
SANAL İNSAN VE ONTOLOJİK KIRILGANLIK ARASINDAKİ FETÜS	85
<i>Çeviren / Esra İlem</i>	
“RUHSAL ŞEFFAFLIĞIN” SARHOŞLUĞU VE ERDEMİ	98
<i>Çeviren / Zeren Okçuoğlu</i>	
DOĞUM ÖNCESİ TANI VE GEBELİKLE İLGİLİ ULTRASON	108
<i>Çeviren / Christine Seğikoğlu</i>	
SÜREKLİ İKİNCİ ROLE ATILAN ESAS AKTÖR: BABA	122
<i>Çeviren / Yiğit Aras</i>	
DOĞUM, ACI VE İLK AYRILMA	135
<i>Çeviren / Gizem Kural Hatipoğlu</i>	
DOĞUM TRAVMASI (RANK, FREUD VE WINNICOTT)	146
<i>Çeviren / Elif Yavuz Sever</i>	
EMMENİN VE EMZİĞİN PERİNATAL KÖKENLERİ	159
<i>Çeviren / Gizem Erkay Sala</i>	
PERİNATAL BİR DEMOKRASI İÇİN PERİNATAL TERAPÖTİK KONSÜLTASYON	172
<i>Çeviren / Levent Mete</i>	
PSİKOSOMATİK BEBEK: GASTRO-ÖZOFAJİYAL REFLÜ (GÖR) PARADİGMASI	181
<i>SYLVAIN MISSONNIER - NATHALIE BOIGE</i>	
<i>Çeviren / Perge Akgün</i>	
PERİNATALİTE'DE YETERİNCE İYİ BAKIM VERİCİ OLMAK VE KALMAK	208
<i>Çeviren / Şebnem Kuşçu Orhan</i>	

ÖNSÖZ

1970'li yılların başında Fransa'da gelişmeye başlayan Perinatalite Kliniği çalışmaları başlangıçta doğumda oluşan sorunlar ve özürlülük sorunlarını azaltmayı hedeflemekteydi. Oysa günümüze kadar olan çalışmaların geldiği noktada büyük gelişmeler sağlanmış olup, bugünün bebekleri doğumdan önce anlaşılmaya çalışılan ve yatırım yapılan bireyler olarak değerlendirilmektedir. Pedyatri ve jinekolojinin gelişimi, ebeveynlerin, eğitimcilerin ve diğer sağlık alanında çalışan profesyonellerin sorunları önleme ile ilgili yaklaşımları sayesinde bebeğin ruhsal dünyasının işleyişi ve duygulanımları önem kazanmaya başlar. Böylelikle doğum ve ilk çocukluk döneminin yaşantı kalitesini artırmak daha çok üzerine eğilinen bir alan olarak önem kazanır.

Elinizdeki bu kitabın yazarı Prof. Sylvain Missonnier de Fransa'da perinatalite kliniğinin geliştirilmesi ve üniversitede akademik olarak çalışılması konusunda derin bir bilgi birikimine sahip olup, kendisi ile beş yıl öncesinde İstanbul Üniversitesi ile Paris 5 Descartes Üniversitesi Erasmus anlaşması sayesinde tanışıp birlikte çalışmaya başladım. Her yıl düzenli olarak ülkemize gelip konferanslar veren Prof. Missonnier'nin tavsiyesi ile yaklaşık üç yıl önce İstanbul Üniversitesi'nde Doç. Dr. İrem Erdem Atak tarafından lisans son sınıf öğrencilerine üç saatlik bir ders olarak perinatalite dersi konulmuştur. Doç. Dr. İrem Erdem Atak jinekoloji alanında infertilite ve post partum çalışmalarını daha da genişleterek perinatalite dersinin yerleşmesini sağlarken, aynı zamanda Prof. Missonnier'in ve alanda diğer araştırmacıların metinlerini İstanbul Psikanaliz Derneği (İPD) ve İstanbul Çocuk ve Ergen Psikanalitik Psikoterapi Derneği (İÇEPPD) üyelerinin düzenli katkıları ile seminer şeklinde sürdürmektedir. Psikanalitik kuramı temel alan perinatalite çalışmalarının kısa sürede psikoloji öğrencilerine ve alandaki profesyonellere ulaşması amacıyla Prof. Sylvain Missonnier'in makalelerinden oluşan kitabını yayınlamak bizim için bir geleneğin daha yerleşmesi ve iletilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Yakın zamanda başlatılan bu alandaki dersin yanı sıra araştırmalar, yüksek lisans ve doktora tezlerinin de perinatalite kliniğini geliştireceğine olan inancımız tamdır.

Kitabın her bölümünü dikkatle, özenle ve büyük bir sevk ile çeviren meslektaşlarımıza çok teşekkür ediyor, keyifli okumalar diliyorum.

TEVFİKA İKİZ

GEBELİK, ANNELİK VE PERİNATOLOJİ ÜZERİNE BİR GİRİŞ

İREM ERDEM ATAK

Ebeveyn olma, çoğu yetişkinin hayattaki en önemli hedeflerinden biridir. Klinik ve akademik çalışmalarımın önemli bir bölümünde infertilite alanında çalışarak bu yolun bazen ne kadar zor ve uzun ve hatta başarız olduğunu bizzat takip ettim. Çocuk sahibi olmada ebeveynin, özellikle de annenin, hem bebeği hem de bir ebeveyn olarak kendisi hakkındaki tasarımları öncelikli olurken; doğumdan ve hatta bebek oluşmadan önceki düşlemler, korkular, kaygılar, anılar, beklentiler ve tüm benzer ruhsallık durumları dünyaya gelmeye çalışan bebeğin ebeveynleri ve çevreyle etkileşiminin belirleyicisi durumundadır. Bu konuları çalışırken Prof. Sylvain Missionnier ile karşılaşmak benim için büyük bir şanstı. Daha uzun bir süreçte, gebeliğin başlangıcından doğum sonrasındaki bir yıla kadar uzayacak olan perinatal dönemde nelere dikkat edilmesi gerektiği, ebeveynlerin biyolojik ve ruhsal açılardan ayrıntılı durumları, ekip çalışmasının nasıl bir yol izleyebileceği ve terapötik müdahalelerin neler olabileceği konusunda sağlam bir zemin oluşturabilecek bilgi birikimi ve destek aracılığıyla devam ederek, çalışmalarımız sonucunda bu kitabı oluşturduk. Öncelikle çok değerli desteği için Profesör Missionnier'e ve bu kitabın tamamlanmasında emeği geçen arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Psikanalitik Kuramda Annelik

Gebelik ve doğum, yaşamın önemli bir parçası, hem kadın hem ailesi için önemli bir yaşam deneyimidir. Gebelik ve doğum doğal, fizyolojik bir süreçtir ve kadınların çoğu iyi bir destekle ve fazla bir tıbbi girişime gerek kalmadan bu süreci sağlıklı bir şekilde geçirirler. Böylece gebeliğin sağlıklı geçirilmesi dar anlamda sağlıklı anne ve bebek, geniş anlamda sağlıklı bir aile ve toplumun oluşması demektir (Taşkın, 2005).

Kız çocuk, cinsiyetler arası farklılığı keşfettiğinde anneliğe doğru bir adım atmış olur. Anne ile kız arasında bir üçüncü girebildiğinde yani baba hem anne hem de kızı tarafından arzulandığında, kız çocuk için annelik düşlemleri kurmak kolaylaşır. Baba sayesinde çocuk sahibi olma ya da bir şekilde baba-ya çocuk hediye etme düşlemi anneliğe giden yolu açabilir. Bu ensestiyöz bebek sayesinde annelik düşlemlenebilir hale gelir (Keser, 2007).

Gebelik ve doğum, kadın bedeninin içinde bulunan genital organlara ilişkin doğurganlığının kanıtıdır. Artık, genital organlar ve rahim değerlidir. Doğumla

birlikte kadınsı genital organlar gurur kaynağı olurlar. Çocuğu taşıyabilmek, gelişmesini ve büyümesini sağlamak hem narsistik hem de erotik düzeyde yaşanır. Anelik ve dolayısıyla rahim, simgesel düzeyde de zengin ve yaratıcı bir yer olarak kadın ruhsallığının merkezine geçer. Simgesel anlamdaki yaratıcılık ve doğurganlık, sahip olunan çocuk sayesinde fallik eksikliğin tamamlanmasından daha fazla bir şeydir (Abrevaya, 2001).

Freud, anneliği ruhsal gelişimin en son aşaması olarak nitelendirmektedir. Hamilelik, kadını, annesine cinsel olarak sahip olma arzusundan vazgeçirmekle kalmaz, annesinin rahmine sahip olma arzusundan vazgeçmeyi de sağlayabilir. Kadın, ancak bu noktada, kendi rahmini düşlemleyebilir, sahiplenir ve otoerotik yatırımlarını yöneltir. Kendi annesi ile öğrendiği bu ilişkiyi bir başkasına iletme eskiden yaşanan ilişkilerin de yeniden canlanmasına neden olacaktır. Hem kadınlık işlevlerini sürdürmeli hem de anne olabilmelidir (İkiz, 2004).

Lester'a göre gebelikte psikolojik değişimin üç aşaması vardır. İlk aşamada büyüyen fetüs hakkındaki düşlemlerle ortaya çıkan bedensel değişimlerin korkusu ön planda olurken; gerileme korkusu ve anneyle füzyon ve ayrışma hakkındaki çözümlenmemiş çatışmalar ikinci aşamada belirirler. Fetüsün hareketleri anneyle bu yeni nesne arasındaki sınırların gelişimini başlatır. Bu psikolojik ilerleme, besleme ve bakma arzusunun ortaya çıkmasından sorumlu olabilir. Son aşamada ise, fiziksel rahatsızlığın ve beden imgesinin bozulmasının yarattığı hayal kırıklığı ve sıkıntı ile eski anksiyeteler yoğunlaşır (Jessee, 1996).

Helene Parat, duyumsal fazlalığın anneliğin özünde olduğunu ve buna uyum sağlamak için yoğun bir ruhsal çalışma gerektiğini belirtmektedir. Çocuğun bedeni ve dürtüselliliği ile karşılaşma, birçok dürtüsel hareketi tetikler, bu da bir savunma gerektirir. Aksi takdirde, annesel delilik yeterince yatışamaz ve anne yoğun bir savunma ile taşkın bir uyarılma arasında kalır (Parat, 2009).

Anelik, bir kadının cinselliğini köklü bir şekilde dönüştüren ve ona kadınlığını hissettiren ve kadının çiftcinselliğini ortaya koyan bir dönemdir. Anne de varolduğu düşünülen dengeli bir çiftcinsellik, yeterince iyi annesele ve dişile olan özdeşimlerin içe alımını varsaymaktadır. Çocuk, öncelikle annenin imgeleminde oluşur. Ancak, bu yeterli değildir. Doğurmak için annesel bir imgeye sahip olmak veya sahip olmuş olmak gerekir.

Ancak bedensel olarak yaşanan annelik, ödipal karmaşanın tüm duygusal kalıntılarını çözümler. Gebelik ve doğum kızıdaki kastrasyon kaygısını ortadan kaldıracaktır. Gebelikte kadının erkekle olan genital ilişkisi ve bunun gerisinde yatan ödipal babaya duyulan arzu ve ondan bir çocuk isteği ne kadar açıksa kadının birincil anneye ilişkisi o denli önemlidir. Gebeliği sırasında kendi karnındaki çocuğu sayesinde, çocukluğunun yitirilmiş ve temsili olmayan annesi ve bir zamanlar bebek olan kendisi arasındaki ilişki yeniden kurulmuş olur. Gebelik, kadının hem annesiyle hem de o ilişkideki çocukla,

yani kendisiyle özdeşleşmesine olanak sağlar. Bununla birlikte arkaik kaygılar da yeniden ortaya çıkabilir. Karında olan ve görünmeyen nesne, hem sevebilir hem de korkutucu ve tekinsizdir aslında. Çocukken annenin karında hayal ettiği nesnelere ilişkin derin kaygılar yeniden canlanabilirler. Ama gebelik normal seyrettiği sürece bu durum sessiz ve derinden yaşanan bir aşk öyküsü olarak süregider. Bu sessizlik kimseyle paylaşılmayan erotikizm de simgelemektedir (Abrevaya, 2013).

Annenin çocuğuyla kurduğu ilişki en güçlü narsistik aşkın göstergesidir. Özne olan anneye nesne olan çocuk arasında hiçbir ayrılma çizgisi yoktur ve cinsel ilişkide eşle yaşanan uyum şimdi bebekle yaşanmaktadır (Gürdal, 2007).

Annenin ruhsal hayatı da kendi ödipal karmaşasıyla düzenlenmiştir. Anne oğluna da kızına da hem yasağı hem arzuyu iletmektedir. Ancak, annelik kavramı söz konusu olduğunda, kadın, öncelikle, kendi cinselliğinin ödipal kökenleri, bunlara bağlı arkaik korkular ve sevilen nesnenin kaybıyla karşı karşıya kalır (İkiz, 2000).

Dinora Pines, kadının tüm yaşamı boyunca uğraştığı, annesinden ayrışma-bireyleşme sorunsalından kaynaklanan ilkel anksiyetelerin ve çatışmaların ilk hamilelik ve anneliğin duygusal deneyimiyle açığa çıktığını belirtmektedir. Bu erken anksiyetelerin, çatışmaların ve çiftedeğerli duyguların yeniden canlanması yaratıcı bir deneyim olarak kadınların gelişmesini ve bireyleşmesini güçlendirebilir. Bazı kadınlar için hamilelikte bu regresyon çok yoğun çiftedeğerli duyguları yeniden harekete geçirerek bu süreci çok sancılı ve korkutucu hale sokabilir. Bu durumda fetüs fiziksel olarak reddedilecektir.

Kadın için çocuk sahibi olmak farklı anlamlar içermektedir. Bir kadının bedeni bütünüyle annesinin bedenini andırır; bu, onu birbiriyle çelişen iki uğraşla karşı karşıya getirir. Kadın hem annesinin kadınsı becerileriyle özdeşleşmek hem de duygusal olarak annesinden ayrışmak ve kendi vücudu ve cinselliğinin sorumluluğunu üstlenmek durumundadır. Hamilelik -ki bu kadının kendi annesiyle özdeşiminin son aşamasıdır- kız çocuğunun doğurgan annesiyle özdeşimde kendi annesel benliğini kapsayan benlik idealinin gerçekleştirilmesinde büyük önem taşımaktadır. Küçük kız çocuğu için, tıpkı kendi annesi gibi gelecekte bir çocuk sahibi olabileceğine dair duyduğu güven onun kadınlık hissini, cinsel kimliğinin ve özgüveninin oluşumunda çok önemli bir yer tutmaktadır. Bunların açığa çıkması kız çocuğunun fiziksel olgunluğa erişmesiyle mümkün olmaktadır. Bu olgunluk döneminden önceki hamilelik düşlemleri ve arzuları küçük kızın gelecekteki kimliğinin normal bir parçası olarak görülmeli, bunların yetişkin yaşamında elde edilecek bir hedefe hizmet ettiği düşünülmelidir (Pines, 1990).

Bebeğin bütünüyle fizyolojik ve psikolojik bağımlılığından ve uyum sağlayıcı benlik kapasitelerinin yeterince gelişmemiş olmasından dolayı, anne öncelikle bebeği için bütünüyle çevresel bir hazırlama sağlamalıdır. Bu, fizyolojik ihtiyaçların giderilmesi ve dürtülerin karşılanmasından çok daha fazlasını içermelidir.

Annenin bakımı, bebeğin başlangıçtaki anksiyeteye başa çıkmasında, dürtülerini ve çevresini idare etmesindeki en önemli unsurdur (Winnicott, 1992).

Julia Kristeva da anneliği bir işlev değil de, bir tutku olarak tanımlamaktadır. Anneliğin bir tutku olması, anne ile çocuk arasındaki bağı biyolojikten arındırarak, bunu anlam ve dil düzeyinde odaklar. Bu tutkuda da çiftedeğerlilik söz konusudur; yani aşk ve nefret bir aradadır. Doğumla dünyaya fırlatılan çocuk aynı zamanda simgesel düzeyde de yaşamın içine atılmalıdır. Annelik hem çocuğa yönelik aşk ve tutku içerirken, hem de nefret ve onu uzaklaştırabilme gerekliliğini de içinde barındırır. Annenin çocuğuna olan tutkusu ne kadar güçlüyse, o denli çocuğun kendinden uzaklaşmasını ister. Çocuk annesine olan bu derin bağı, daha sonradan ebeveyn olduğunda yeniden yaratabilme olanağına sahiptir. Eğer bir kız çocuğuyorsa annesine olan bağı, kendi anneliğinin belirleyicisi olur (Kristeva, 2007).

Annenin şehvetli olanla birlikte anılması, cinsellikle birlikte düşünülmesi hem anneye hem babaya yönelik bilinçdışı arzuları harekete geçirebilir. Annenin cinsellik içinde düşünülmesi, babayla olan ilişkisinin de düşünülmesi demektir. Bu da yasak olandır. Anne cinselliksiz olursa bu yasak kapatılabilir. Hatta bu da yetmez, annelik kavramının mümkün olduğunca şefkat ve kutsallıkla bezenmesi gerekecektir. Aslında aşkın ve arzunun öyküsü olan annelik oldukça erotik bir süreçtir (Keser, 2007).

Türkiye’de Jinekoloji ve Perinatolojinin Gelişimi

Hipokrat (MÖ 460-380), jinekoloji ile ilgili çeşitli medikal konuların ilk düşünürlerindendi. Hipokrat’ın aforizmalarında “Eğer bir kadın gebe kalamıyorsa ve gebe kalıp kalamadığının aslını öğrenmek istiyorsa, battaniyeye sarın ve alttan tütsüleyin ve eğer esans vücuttan burun delikleri ve ağıza geçerse, kendisinin kısır olmadığını bilsin” şeklinde yazmaktadır. Bunun yanında, gebeliğe teşvik eden durumlar hakkında da varsayımlarda bulunmuş ve “Rahmi soğuk ve yoğun olan kadınlar gebe kalamaz; ve rahmi yaş olanlarda semen söner, gebe kalamaz ve rahmi çok kuru ve çok sıcak olanlarda semende istek kalmaz; rahmi bu yaradılışların ortasında olanlar doğurgandır.” şeklinde yazmıştır (Morice ve ark., 1992).

Stagira’lı Aristo (MÖ 384-322), zamanının en büyük Yunan filozoflarından biri olarak üreme ile ilgili pek çok konuyu tartışmıştır. Tıbbı karşılaştırmalı anatomi ve embriyoloji gibi bilgileri katan Aristo, testislerin, sperm geçişini aşağıya doğru tutan ağırlıklar olduğuna ve tohumun kaynağı olmadığına inanmasına rağmen, kastrasyonun, yani kendi deyimiyile sperm kanallarının yukarıya doğru çekilmesinin, bir erkeği kısır yapacağını biliyordu. “Testisler kanalların bir parçası değil sadece ona kadınların dokuma tezgahlarına ipler gergin dursun diye astıkları taşlar gibi asılmışlardır.” diye yazmıştır.